

گام های توسعه ای چابهار به روایت آمار

عبدالرحیم کردی، مدیرعامل جدید سازمان منطقه آزاد چابهار چنین از هدف نهایی افتتاح بندر چابهار و توسعه این منطقه استراتژیک صحبت می کند. از یک طرف، شرکت پسکوی کره جنوبی که یکی از بزرگترین تولیدکننده های فولاد دنیاست برای سرمایه گذاری و فعالیت در این منطقه حاضر شده و از طرف دیگر شرکت های تعاونی کوچک برای فروش صنایع دستی چابهار راه اندازی شده اند. عبدالرحیم کردی، پای گفت و گو با روزنامه ایران نشسته و از زیر و بم وضعیت این منطقه و برنامه های آن روایت کرده است.

در زمان افتتاح بندر چابهار، فعالان اقتصادی بخش خصوصی انتقاد داشتند که تنها زیرساخت های بندری افتتاح شده و برنامه هایی برای جذب سرمایه گذاری و رونق تولید وجود ندارد. پاسخ شما به این انتقاد چیست؟

بندر برای عملیات بندری افتتاح شده و کار بندری حمل و نقل می خواهد. اما مسأله تولید و سرمایه گذاری نیز در برنامه چابهار دیده شده است. قرار شده بندر فعالیت بندری انجام دهد و بقیه کارها پس کرانه تولیدی داشته باشد.

قرار است فعالیت های تولیدی و سرمایه گذاری در آنجا انجام شود. پس کرانه عملیاتی بندر شهید بهشتی که افتتاح شد، همان منطقه آزاد چابهار است. ممکن است هنوز خیلی از زیرساخت ها فراهم نباشد و نیاز به کار کردن داشته باشد. اما در اندازه ای که صنایع بیایند و بتوانند اینجا مستقر شوند، کار انجام شده است. الان پتروشیمی و فولاد با ظرفیت اولیه در فولاد ۱.۶ میلیون تن و پتروشیمی ۸.۵ میلیون تن در حال ساخت است. پیوند این فعالیت ها با بندر رونق بندر را به همراه دارد.

۸.۵ میلیون تن پتروشیمی، از بندر باید صادر شود. فولاد ما مبتنی بر مواد اولیه خارجی و هم صادرات محصول است. ما هم باید مواد اولیه کارخانه فولاد را از خارج بیاوریم و هم بعد از طریق بندر صادر کنیم. برای این ۱.۶ میلیون تن تولید، تقریباً ۳ تا ۴ میلیون تن رفت و برگشت بار مواد اولیه داریم. آن بخش عملیاتی بندر که نیازمند رونق و توسعه بندر است، پس کرانه مناطق آزاد را دارد. مشکلی اینجا وجود دارد که درباره آن زیاد صحبت شده و با سازمان بندر هم بزودی تفاهمنامه ای خواهیم داشت که مراحل اجرایی آن را دنبال خواهیم کرد؛ این تسری قانون مناطق آزاد به بندر شهید بهشتی و شهید کلاتری است. مهم ترین مفهوم تفاهمنامه این است که بندر هم از نظر ضوابط تولید و سرمایه گذاری مانند مناطق آزاد هستند و رویه های گمرکی مناطق آزاد به این بندر هم تسری پیدا خواهد کرد.

به این ترتیب هم هزینه های عملیات بندری در اینجا پایین تر می آید و هم اینکه دیگر رویه گمرکی برای کالایی که به بندر می آید و می خواهد به مناطق آزاد منتقل شود، حاکم نخواهد بود. با این اتفاق من فکر می کنم بندر رونق بیشتری پیدا کند. بندر تازه دارد راه می افتد و ما تازه ظرفیت پذیرش بار را پیدا کرده ایم. اینکه این روند معمول شود و خطوط منظم کشتیرانی امکان رفت و آمد پیدا کنند، زمان نیاز دارد. یارانه و حمایت و مشوق هایی در اوایل نیاز دارد تا زمانی که ترافیک بار پیش آید. وقتی ترافیک بار پیش آید، بقیه مسائل هم حل خواهد شد.

برای جذب خطوط کشتیرانی چه برنامه هایی وجود دارد و آیا تا به حال به طور عملیاتی موفق به جذب خطوط شده اید؟

مسیر حرکت خطوط کشتیرانی مبتنی بر بار است. ما باید بازاریابی بار انجام دهیم تا بتوانیم خطوط کشتیرانی و مسیر را به این قسمت جذب کنیم. این مسأله هم داستان مرغ و تخم مرغ است، بار و کشتیرانی باید با هم قدم به قدم اضافه شوند. با کشتیرانی جمهوری اسلامی توافقی هایی را انجام دادیم که الان به صورت مرتب آنجا حرکت می کند، ارتباطاتی را هم با بندری که با آنها رابطه اقتصادی داریم، برقرار کرده ایم؛ مثلاً کاندلای هند. ما از سال گذشته مذاکراتی را شروع کردیم و از اردیبهشت امسال پیش از آنکه بندر افتتاح شود، موفق شدیم بارهایی را از آنجا مستقیم به چابهار بیاوریم. در گذشته بار ما به بندرعباس می رفت و از بندرعباس به چابهار

چه میزان سرمایه گذاری تا به حال در این منطقه انجام شده است؟

برای تولید ۸.۵ میلیون تن پتروشیمی حدود ۹ تا ۱۰ میلیارد دلار سرمایه گذاری نیاز است که در حال انجام است. فاز نهایی پتروشیمی هم حدود ۱۶ میلیارد دلار سرمایه گذاری نیاز خواهد داشت.

سرمایه گذارها داخلی هستند یا خارجی؟

فعلاً عمدتاً داخلی هستند و البته سرمایه گذارهای خارجی هم ثبت نام کرده اند. در حال انجام تشریفات قانونی شان هستند، فولاد پسکو، شرکتی کره ای، یکی از بزرگ ترین تولیدکننده های فولاد دنیاست. مجوز سرمایه گذاری این شرکت انجام شده و در حال اخذ تأییدیه های محیط زیستی است، به محض اینکه این مجوزها نیز صادر شود، عملیات اجرایی خود را شروع خواهد کرد. پسکو ۱.۲ میلیون تن آهن اسفنجی می خواهد تولید کند، تخصیص زمین، مجوزهای سرمایه گذاری و مطالعات فنی کاملاً انجام شده است. در حوزه فولاد کل پروژه ها قریب به ۲ میلیارد دلار است. البته الان فاز نخستین پروژه در حال اجراست که ۱۳۵ میلیون یوروی آن فقط سرمایه گذاری ارزی است. این پروژه را شرکتی با مشارکت ایدرو و سازمان مناطق آزاد به پیش می برد که پیشرفت فیزیکی ۲۰ درصدی هم دارد.

در صنایع کوچک و متوسط سرمایه گذارهای داخلی و خارجی دیگری داشتیم، خصوصاً برای افغان ها. قبلاً کالاها به صورت آماده از خارج به افغانستان می رفتند و الان ایستگاهی در چابهار پیدا کرده اند. یک مرحله پردازش کارشان را در چابهار انجام می دهند و بعد به افغانستان صادر می کنند. عمده کار را هم خود افغان ها انجام می دهند. ما چیزی حدود ۳۴۰-۳۳۰ شرکت خارجی ثبت شده در منطقه آزاد چابهار داریم که حدود ۱۳۰ شرکت آن افغان هستند. الان هم با همین استراتژی که نیازهای خودشان را به جای اینکه مستقیماً وارد کنند ببینند و در منطقه آزاد چابهار پردازش یا بخشی از تولید را خودشان در چابهار انجام دهند؛ خصوصاً در مورد سنگ های معدنی کار را شروع کرده اند. من معتقدم موتور توسعه چابهار روشن شده، مسیر خودش را پیش می رود و منتظر هیچ گروه خاصی نیست. مهم ترین مسأله انگیزشی، استراتژیک بودن موقعیت و دوم اینکه بخش زیادی از کشورهای محصور در خشکی مهم ترین پیوندشان به آب های آزاد، چابهار است. همه چیز این امکان را فراهم می کند که چابهار به هاب توزیع کالا تبدیل شود.

چابهار جزو مناطق محروم ایران به حساب می آید. درست است که موتور توسعه روشن شده است اما در این موتور روشن، چقدر نقش جامعه محلی مورد توجه قرار گرفته است؟ تا به حال توسعه صنعتی در کشور چندان همسنگ با جامعه محلی پیش نرفته است.

آمار رسمی اشتغال منطقه آزاد چابهار حدود ۱۵ هزار نفر است. پیش بینی ما این است که با فعالیت های تولیدی حال حاضر منطقه آزاد، اشتغال خوبی شکل می گیرد. مثلاً در پتروشیمی در فاز اول، برای دو تا سه هزار نفر شغل ایجاد خواهد شد. حدود ۵۰۰ تا ۷۰۰ نفر هم در فاز یک فولاد شغل ایجاد می شود. در صنایع پایین دستی و فازهای تکمیلی، پیش بینی اشتغال ۲۷ هزار نفری داریم. این ها طرح ۱۰ ساله است و فاز یک حداقل تا سه سال دیگر محقق می شود.

اما به کارگیری این میزان نیروی انسانی نیازمند این است که مردم آنجا را با فرآیند توسعه درگیر کنیم. در مناطق آزاد برنامه مشخصی به نام جمع مشارکت جوامع محلی داریم، در این برنامه روی بحث توانمندسازی و مهارت آموزی جوامع محلی متمرکز شدیم. امسال طرحی برای آموزش هزار نفر نیروی محلی اجرا کردیم که ۷۶۰ نفر تا این ماه رایگان آموزش دیدند. دو دانشگاه هم در چابهار داریم؛ یکی دانشگاه بین المللی که رشته های دانشگاهی در آن تدریس می شود و دیگری هم دانشگاه علمی کاربردی. تفاهمنامه هایی را سازمان دانشگاه ها منعقد و نیازسنجی را انجام دادند و در قالب این تفاهم دانشگاه ها نیروی انسانی مورد نیاز را آموزش می دهند. ارتباط جوامع محلی و صنعت را از الان برقرار می کنیم.

خصوصاً در بحث جامعه زنان سعی کردیم مشاغل را در صنایع آنجا که خانم ها بهتر می توانند انجام دهند، مثل واحدهای بسته بندی، به

آنها بسپریم. ما کارگاهی در آنجا داریم که تقریباً ۱۶۰ خانم کیسه برنج می‌دوزند. هر خانم بین ۸۰۰ هزار تا یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان بر اساس کیسه‌ای که طی روز می‌فروشد، در انتهای ماه درآمد دارد. روستای تیس تنها روستای ما در منطقه آزاد چابهار است. هدف‌گذاری کرده بودیم که تا پایان سال نباید خانمی در این روستا، بخواهد کار کند اما بیکار باشد. ما الان به این هدف رسیده‌ایم. در حال حاضر هدف ما فقط روستا نیست، از روستا شروع کردیم و لایه لایه روستاهای اطراف دیگر شهر چابهار را هم پوشش می‌دهیم.

در حوزه صنایع دستی هم کارهای خوبی صورت گرفته است، شرکت‌های تعاونی صنایع دستی شکل گرفته‌اند، محصولات آنها را تضمینی می‌خریم و در بازاریابی کمک‌شان می‌کنیم. چابهار با حضور و اثر در تولید ناخالص داخلی، نقش کلی برای کشور دارد. اثری هم باید روی رفاه نسبی جامعه محلی داشته باشد. برای مثال سوزن‌دوزی، هنرش در خون و ذات زنان این استان است، فقط باید برای بازاریابی کمک‌شان کنیم.

ضعف مدل‌های توسعه صنعتی کشور، این است که محلی‌ها با صنعت حاضر در منطقه‌شان پیوند خوبی ندارند. ما همه تلاش‌مان این است که برای مردم پیوند خوبی با صنعت برقرار کنیم.

